

Anna Przybylska, Michał Czerwiński

BRUCELOZA W 2000 ROKU

Słowa kluczowe: bruceloza, epidemiologia, Polska, rok 2000

Key words: brucellosis, epidemiology, Poland, 2000

W ocenie sytuacji epidemiologicznej brucelozy ludzi w Polsce w 2000 r. wykorzystano dane sprawozdawcze zawarte w formularzu MZ-56 i informacje uzyskane w trakcie dochodzenia epidemiologicznego, nadesłane do Zakładu Epidemiologii PZH przez Wojewódzkie Stacje Sanitarно-Epidemiologiczne.

W 2000 r. zarejestrowano w Polsce 23 przypadki brucelozy ludzi, w tym 6 nowych zachorowań na ostrą brucelozę i 17 przypadków przewlekłej brucelozy (tab. I). W 1999 r. zarejestrowano ogółem 43 przypadki brucelozy ludzi, w 1998 r. - 56, a w 1997 r. - 63. W 1980 r. Polskę uznano za wolną od brucelozy bydła. Spośród osób, u których stwierdzono przewlekłą brucelozę, 15 było zatrudnionych w kontakcie z bydłem przez okres 16 i więcej lat jeszcze wówczas, gdy w kraju panowała epizootia brucelozy u tych zwierząt. Wśród tych osób największą grupę stanowili lekarze i technicy weterynarii (7 przypadków). Przed 1980 r. w kontakcie z bydłem przez krótszy okres byli zatrudnieni ponadto chorzy na przewlekłą brucelozę: 73-letni mężczyzna pracujący dwa lata (1941-1942 r.) w fermie krów i owiec na Syberii oraz 42-letni mężczyzna pracujący w końcu lat siedemdziesiątych przez dwa lata przy uboju zwierząt (tab. II).

Tab e l a I. Bruceloza u ludzi w Polsce w 2000 roku. Liczba zachorowań według województw
Tab l e I. Human brucellosis in Poland in 2000. Number of cases by voivodeship

Województwo	Liczba zachorowań	
	ogółem	nowe*
Polska - ogółem	23	6
Dolnośląskie	4	-
Lubelskie	1	1
Lubuskie	9	-
Łódzkie	1	-
Małopolskie	1	1
Świętokrzyskie	2	2
Warmińsko-mazurskie	2	2
Wielkopolskie	2	-
Zachodniopomorskie	1	-

* 4 importowane z Hiszpanii, 2 rodzime - woj. warmińsko-mazurskie

Tab e l a II. Zachorowania na brucelozę u ludzi w Polsce w 2000 roku według zawodu, płci i daty zatrudnienia

Tab l e II. Human brucellosis in Poland in 2000. Number of cases by gender, profession, and time of professional activity

Grupa zawodowa		Liczba osób zatrudnionych przed 1980 r.		Liczba zachorowań	
		staż pracy powyżej 16 lat	2-letni staż pracy	ogółem	nowe
Lekarze weterynarii	M	3	-	3	-
Technicy weterynarii	M	4	-	4	-
Służba zootechniczna	M	2	-	2	-
Obsługa zwierząt	M	-	1	6	5
	K	2	-	2	-
Rolnicy - własna hodowla	M	-	-	1	1
	K	1	-	1	-
Pracownicy zakładów mięsnych	M	1	1	2	-
	K	1	-	1	-
Pracownik OSM*	M	1	-	1	-
Razem	M	11	2	19	6
	K	4	-	4	-
Ogółem		15	2	23	6

M - mężczyźni

K - kobiety

* OSM - Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska

Spośród osób, które zachorowały w 2000 r. na ostrą brucelozę, cztery zakażyły się podczas pracy przy strzyżeniu, wypasaniu, uboju i przetwórstwie owiec w Hiszpanii, a dwie w kraju. Dwa rodzime przypadki to zachorowania mężczyzn zarejestrowane w woj. warmińsko-mazurskim. Jeden z nich był zatrudniony przy strzyżeniu owiec, a drugi był rolnikiem - hodowcą owiec. Żaden z nich nie wyjeżdżał za granicę w celach zarobkowych.

Rozpoznanie brucelozy oparto na przesłankach klinicznych, epidemiologicznych oraz na wynikach diagnostyki laboratoryjnej. U jednej osoby, u której rozpoznano przewlekłą brucelozę, uzyskano dodatkowo wyniki badań serologicznych (u technika weterynarii o 21-letnim stażu pracy), ale na podstawie dochodzenia epidemiologicznego nie stwierdzono możliwości zakażenia się pałeczką *Brucella* w 2000 r. U pozostałych osób z przewlekłą brucelozą trzy miały nierozstrzygające wyniki badań serologicznych, 8 - ujemne, a u 6 osób nie wykonano takich badań w 2000 r. (tab. III).

Spośród osób z ostrą brucelozą rodzimą odczyn aglutynacji u 47-letniego mężczyzny wypadł w mianie diagnostycznie nieznamiennym (miano 20). U drugiego - 28-letniego mężczyzny stwierdzono przeciwciała w mianie 60, nie wykrywając jednak u niego przeciwciał w klasie IgG. W obu tych przypadkach rozpoznanie oparto na objawach klinicznych (ból kręgosłupa, ból stawów, ból mięśniowy i gorączka 39°C).

Tabela III. Immunologiczne podstawy rozpoznawania brucelozji u ludzi w Polsce w 2000 roku

Table III. The immunological state of chronic and acute human brucellosis cases registered in Poland in 2000

Grupa uzyskanych wyników	Wyniki badań wykonanych w 2000 roku	Liczba osób
Serologicznie dodatni	OWD (+) C (+) ELISA (IgG) (+)	1
Serolog. (+) przypadki importowane	- ujęte w oddzielnej tabeli (IV)	4
Serologicznie nierozstrzygnięty	OA (+/-) OWD (-) ELISA (IgG) (+/-)	4*
Serologicznie ujemny	OA (-) OWD (-)	7
	OA (-) OWD (-) B (+)	1
Nie wykonano badań serologicznych w 2000 r.	-	6
Razem		23

* w tym 2 przypadki ostrej brucelozji rodzimej

- OA - odczyn zlepný (+) - dodatni
 OWD - odczyn wiązania dopełniacza (+/-) - nierozstrzygnięty
 B - odczyn skóry Burneta (-) - ujemny
 C - odczyn Coombsa

Tabela IV. Diagnostyka serologiczna przypadków ostrej brucelozji u ludzi w Polsce, nabytej w Hiszpanii, przeprowadzona w 2000 r.

Table IV. Serological diagnosis of acute human brucellosis in Poland, acquired in Spain, performed in 2000

Nr	Miano odczynu				Test Bruc*
	A	WD	2 ME	K	
1	200 200	10	N	N	N
2	800 400	160 80	N	N	N
3	200	160	150	400	N
4	N	N	N	N	(+)

* informacja uzyskana telefonicznie, potwierdzona faksem: „test Brucelloside (+)” (w ankiecie osobowej - pusta rubryka)

- A - odczyn aglutynacji
 WD - odczyn wiązania dopełniacza
 2 ME - odczyn aglutynacji z dwu-merkaptetanolem
 K - odczyn koaglutynacji
 N - nie wykonano

U trzech osób ze stwierdzoną importowaną ostrą brucelozą miano odczynu aglutynacji wyniosło od 200 do 800, natomiast w odczynie wiązania dopełniacza (OWD) - od 10 do 160; ponadto - u do jednej z tych osób odczyn z dwumerkaptoetanolem w surowicy miał miano 50, natomiast odczyn koaglutynacji - 400 (tab. IV).

W dokumentacji 11 osób z przewlekłą brucelozą podano jedynie liczbę lat pracy w kontakcie ze zwierzętami (głównie z bydłem), nie wymieniając dat zatrudnienia. Jedynie wiek chorych sugerował, że aktywność zawodowa tych osób rozpoczęła się przed 1980 r.

W latach 1986-2000 w Polsce zarejestrowano łącznie 37 zachorowań na ostrą brucelozę importowaną ze śródziemnomorskiego regionu Europy (głównie z Hiszpanii). Niepokojące jest wystąpienie ostrej brucelozy w województwie warmińsko-mazurskim u osób związanych z hodowlą owiec w kraju, jednakże nierozstrzygające wyniki badań serologicznych stanowią wątplę podstawy tego rozpoznania. Mimo to, powiadomiono krajowe służby weterynaryjne o możliwości wystąpienia zachorowań owiec na brucelozę w tym województwie. Godnym zauważenia jest fakt, że do diagnostyki brucelozy w kraju wprowadzany jest test ELISA (w woj. dolnośląskim, wielkopolskim i warmińsko-mazurskim).

A Przybylska, M Czerwiński

HUMAN BRUCELLOSIS IN POLAND IN 2000

SUMMARY

Most of the cases of human brucellosis registered in 2000 in Poland constitute chronically ill professionals (17 cases) and of them - 15 with a long time (more than 16 years) of professional activity. Six cases of acute brucellosis were registered in 2000. Among them four were imported from Spain, and two were acquired in Poland.

Adres autorów:

Anna Przybylska

Zakład Epidemiologii Państwowego Zakładu Higieny

ul. Chocimska 24, 00-791 Warszawa